

(20) Het valt enigszins te vergelijken met de vier seizoenen die elk jaar terugkeren. Dat op de herfst de winter zal volgen, staat vast. Maar hoe streng die winter zal worden, is onvoorspelbaar. Het historisch proces zorgt steeds weer voor verrassende wendingen en geheel

onverwachte gebeurtenissen. Veel van de huidige technologie is al tientallen jaren geleden aangekondigd, maar wellicht de belangrijkste technische noviteit van de afgelopen jaren, de smartphone, was een onvoorziene ontwikkeling.

naar: Maarten van Rossem

uit: Maarten! vrijdag 27 november 2015

noot 1 De Koude Oorlog (1945-1991) was een periode van gewapende vrede tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie, en hun verschillende bondgenoten.

noot 2 De Noord-Atlantische Verdrags Organisatie (NAVO) werd in 1949 opgericht met als doel door onderlinge samenwerking de veiligheid van niet-communistische landen van Europa tegen eventuele agressie van de Sovjet-Unie te waarborgen.

noot 3 In 476 werd de laatste West-Romeinse keizer afgezet en hield het West-Romeinse Rijk op te bestaan.

Tekst 2

De fata morgana van een basisinkomen

(1) Er is weer volop aandacht voor het idee van een basisinkomen. Een linkse partij bracht een manifest uit met een pleidooi voor een (lokaal) basisinkomen en de gemeenten Nijmegen, Wageningen en Tilburg willen hiermee gaan experimenteren. (2) Voor de media is Rutger Bregman hét gezicht van dit nieuwe pleidooi. Bregman pleit voor een basisinkomen van circa 1.000 euro per maand, de zogenoemde armoedegrens, voor iedere Nederlander. Dit kost bijna 195 miljard euro per jaar – ruim 30 procent van het bbp¹⁾. Onzinnig is zijn argument ‘dat dit veel geld kost, maar dat de overheid nu al

50 procent bbp voor haar rekening neemt’. Bregman vergeet te vermelden dat dit inclusief uitgaven voor zorg, onderwijs en veiligheid is. Als we hierbij alle uitkeringen, toeslagen en de meeste heffingskortingen optellen, ontstaat al snel een tekort van 70 miljard euro. Als we rekening houden met arbeidsmarkteffecten, is het tekort nog veel groter. Zijn claim dat bijstandsgerechtigden²⁾ gelukkiger worden van een basisinkomen klinkt als een fata morgana als we beseffen dat de andere Nederlanders worden geconfronteerd met een belastingverhoging van ten minste 25 procent. (3) Er circuleren ook voorstellen

35 waarbij iedere volwassene een basis-
inkomen krijgt gelijk aan de helft van
de AOW³⁾ voor een echtpaar (circa
750 euro). Maar ook dan blijft er een
40 gat over van 30 miljard euro. Boven-
dien zal een dergelijk basisinkomen
niet volstaan. Immers, anderhalf
miljoen (alleenstaande) AOW'ers
zullen dan worden geconfronteerd
met een verlaging van ruim 300 euro
45 per maand. Uiteraard is het niet
acceptabel dat een grote groep
ouderen door de bodem van het
bestaan zakt. Een aanvullende
uitkering zal noodzakelijk zijn. Ook
50 andere groepen zullen gecompens-
seerd moeten worden. Dit alles zal
leiden tot nieuwe regelingen en
bureaucratie.

(4) In de plannen voor de invoering
55 van een basisinkomen krijgt de
betaalbaarheidsdiscussie een plek
onder de noemer dat er nog een
aloude en allerm minst opgeloste
discussie over de dekking van een
60 basisinkomen is. Daarom wil men het
basisinkomen vooralsnog beperken
tot de bijstand en wordt voorgesteld
alle (sollicitatie)verplichtingen en
regels voor bijverdiensten te schrap-
pen. Omdat controle niet meer nodig
65 is, kan fors bespaard worden op
ambtenaren. Om te voorkomen dat
het aantal bijstandsgerechtigden
'aanzienlijk' groeit, beperkt men wel
70 het bijverdienen tot het minimumloon.

(5) Er zal echter een enorme prikkel
ontstaan om zwart meer te verdienen
dan het minimumloon, terwijl er nie-
mand is om dit te controleren. Uitein-
75 delijk zal ook dit voorstel leiden tot
nieuwe controles en bureaucratie.

(6) Er zijn ook principiële bezwaren
tegen een basisinkomen. Talenten
blijven onbenut en het staat haaks op
80 het uitgangspunt van een activerende
sociale zekerheid. In het verleden

zijn verschillende delen van de ver-
zorgingsstaat activerend gemaakt.
Gemeenten namen hun verantwoor-
85 delijkheid voor een gebudgetteerde
bijstandswet, waardoor de instroom
zichtbaar afnam. Er kwam een ar-
beidsongeschiktheidsregeling die het
principe 'van wat mensen niet kun-
90 nen' omdraaide naar 'wat mensen
wel kunnen'. In de nieuwe WIA⁴⁾
worden mensen die participeren dan
ook extra beloond. Inmiddels is dit
principe ook bij de jonggehandicap-
95 ten in de nieuwe participatiewet het
uitgangspunt geworden en worden op
lokaal niveau afspraken gemaakt met
werkgevers.

(7) Het voorstel tot een basisinkomen
100 gaat bovendien voorbij aan het prin-
cipe van wederkerigheid in solidari-
teit. Echte solidariteit is niet zomaar
een uitkering, maar is: iedereen doet
mee, opdat wie echt niet kan, ver-
105 zorgd wordt.

(8) Eveneens onvermijdelijk is een
verdere verstatelijking⁵⁾. Zo worden
de werknemersverzekeringen WW⁶⁾
en WIA afgeschaft en ondergebracht
110 in het basisinkomen. Zou dit niet ge-
beuren, dan blijft immers een lappen-
deken aan regelingen bestaan. Dan
moet echter ook afscheid worden
genomen van loongerelateerde
115 uitkeringen en het principe dat
iemand die tijdelijk buiten zijn schuld
werkloos is een hogere uitkering ver-
dient dan het sociale minimum. Dit
maakt de rol van de overheid onno-
120 dig groot en gaat ook voorbij aan het
principe van goed werkgeverschap.

(9) Zo zit in de huidige WIA nadruk-
kelijk het principe dat goede werk-
gevers worden beloond. Wie ervoor
125 zorgt dat zijn mensen niet arbeids-
ongeschikt worden, wie met andere
woorden een goede werkgever is,
wordt daarvoor beloond. Met een

(lokaal) basisinkomen worden de
130 verschillende verantwoordelijkheden
van overheid, markt en samenleving

verstoord, iets wat het ook zeer
onwenselijk maakt.

*naar: Raymond Gradus
uit: de Volkskrant, 19 mei 2015*

*Raymond Gradus is hoogleraar Bestuur en economie publieke sector aan de
Vrije Universiteit te Amsterdam.*

- noot 1 bbp: bruto binnenlands product. De totale geldwaarde van alle in een land geproduceerde goederen en diensten gedurende een jaar
- noot 2 bijstandsgerechtigden: mensen die op geen enkele manier eigen inkomsten kunnen verkrijgen en niet in aanmerking komen voor een andere uitkering, kunnen een beroep doen op de Bijstandswet en zijn in die situatie bijstandsgerechtigd
- noot 3 AOW: de Algemene Ouderdomswet (AOW) waarmee in Nederland het verplichte, collectieve ouderdomspensioen is geregeld. Ook de uitkering die volgens deze wet wordt gedaan, duidt men aan met de term AOW.
- noot 4 WIA: de uitkering die iemand kan aanvragen als deze door ziekte niet of minder kan werken. De afkorting staat voor Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
- noot 5 verstatelijking: het vergroten van de bemoeienis van de overheid met de maatschappij
- noot 6 WW: de uitkering die iemand kan aanvragen als deze werkloos wordt, zodat deze toch een tijdelijk inkomen heeft. De afkorting staat voor Werkloosheidswet.

Tekst 3

Stiekem ben ik een docent

(1) Soms vraag ik me af waarom ik in de krant schrijf. Uit ijdelheid? Natuurlijk, dat ook. Mensen herkennen mij en complimenteren mij met mijn
5 columns, dat is leuk. Maar vaak gaat dat zo: 'Uw laatste column vond ik weer uitstekend. Waar ging die ook alweer over? Eh – dat ben ik even kwijt, maar ik vond hem wel goed.' Ik
10 vind dat niet erg. Mensen lezen de krant niet om er onmisbare informatie uit te halen. De dingen die u echt moet weten, hoort u van uw naasten

('het dak lekt'), van uw collega's
15 ('Jansen gaat failliet') of van internet ('Schiphol is dicht'). Kranten, radio en televisie leveren vooral entertainment, *nice to know*¹⁾, maar zelden *need to know*.²⁾
20 (2) Bij stukjes over voeding zou je denken dat de lezers eruit willen leren hoe ze gezonder kunnen eten. Maar daar zitten mensen niet op te wachten; ze hebben al vaak genoeg
25 gehoord wat gezond is. Wat ze van de media willen, is verstrooiing. Ze